

Høgskulen
på Vestlandet

VURDERINGSINNLEVERING

Emnekode: BLU-BACH15

Emnenavn: Bacheloroppgave

Vurderingsdel: Ordinær

Leveringsfrist: 10.01.2017 kl. 14:00

Kandidatnummer: 1 – Elise Lundal

Veileders navn: Randi Elisabeth Nordlie

Å avdekke en traumatisk opplevelse

”Hvordan avdekker barnehagelærer seksuelle overgrep mot barn i barnehagen?”

Figur 1: *Boy With Black Eye. (Fotografi). Hentet fra http://quest.eb.com/search/139_1891813/1/139_1891813/cite*

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	4
2.0 Forskning på området.....	5
Konklusjon	6
3.0 Teorikapittel.....	7
3.1 Lover og vedtekter	7
3.2 Hva er seksuelle overgrep?	8
3.3 Avdekking av- og signaler om seksuelle overgrep.....	11
3.3.1 Avdekking	11
3.3.2 Den vonde magefølelsen	12
3.3.3 Tegn og signaler hos barn	13
3.3.4 Samtaler med barn	14
3.3.5 Nødvendigheten av å avdekke seksuelle overgrep	15
4.0 Metode	16
4.1 Kvalitativ metode	16
4.2 Intervju og gjennomføring av intervju	17
4.3 Utvalg.....	19
4.4 Forskningens kvalitet	19
4.5 Etske vurderinger	21
5.0 Resultat.....	22
5.1 Den vonde magefølelsen	22
5.2 Avdekking av seksuelle overgrep	23
5.2.1 Arbeidet med barna	23
5.2.2 Tegn og symptomer.....	25
5.2.3 Barnehagelærerens kunnskaper om seksuelle overgrep	26
5.3 Intervju 1 og 2	28
6.0 Drøfting	29
6.1 Tegn og signaler barnehagelærer kan se etter nå den vonde magefølelsen oppstår	29
6.1.1 Den vonde magefølelsen	29
6.1.2 Tegn og signaler	31
6.2 Hvordan arbeider barnehagelærer for å avdekke og seksuelle overgrep? ..	33
7.0 Avslutning og konklusjon.....	36
8.0 Litteraturliste	38
9.0 Vedlegg	40
Vedlegg 1 Samtykkeerklæring	40
Vedlegg 2 Intervjuguide	42
Vedlegg 3 Bekreftelse	44

1.0 Innledning

I denne bacheloroppgaven skal jeg ta for meg temaet seksuelle overgrep mot barn i barnehagen.

I følge rammeplanen for barnehagen har jeg som barnehagelærer ulike roller og flere typer ansvar. Barnehagelærer har et særlig ansvar for at barn som opplever omsorgssvikt i hjemmet, kan få oppleve trygghet og stabilitet i barnehagen. Gjennom dette temaet vil jeg tilegne meg nye kunnskaper og ikke minst lære å se etter tegn for å kunne være en hjelp til å avdekke at slike ting oppstår i barnehagen. I drøftingsdelen vil jeg diskutere hva jeg har kommet frem til og samtidig presentere mine egne tanker og meninger rundt dette temaet.

Bakgrunnen til at jeg har valgt å fokusere på seksuelle overgrep mot barn i barnehagen, er fordi at dette er et tema som jeg ønsker meg mer og dypere kunnskaper om. For å kunne øke min egen kunnskap innenfor omsorgssvikt mot barn, har jeg valgt problemstillingen: ”Hvordan avdekker barnehagelærer seksuelle overgrep mot barn i barnehagen?”

Jeg tror at seksuelle overgrep skjer mye oftere enn hva mennesker egentlig tror. Inga Marte Thorkildsen skrev i 2015 en bok som tar for seg vold og seksuelle overgrep mot barn. Boka gikk også ut på hvordan vi som mennesker opptrer rundt akkurat disse temaene. Thorkildsen skrev i sin bok at vi mennesker lever i en tabukultur. Vi vil så gjerne tro at slikt ikke skjer, og nettopp derfor ser vi heller ikke at det skjer (Thorkildsen, 2015).

Intensjonen min er at dette arbeidet vil gjøre meg som barnehagelærer bedre rustet til å gjenkjenne situasjoner hvor barn opplever omsorgssvikt, slik at jeg kan vite hva jeg skal se etter i arbeidet med å avdekke seksuelle overgrep mot barn.

For å finne svar på problemstillingen min har jeg satt meg inn i relevant teori om overgrep mot barn og gjennomført to strukturerte forskningsintervju med pedagogisk leder og styrer i to ulike barnehager.

2.0 Forskning på området

I denne delen vil jeg presentere to forskningsrapporter som omhandler vold og seksuelle overgrep mot barn.

Den første rapporten er skrevet av Svein Mossige og Kari Stefansen. Rapporten er fra 2016 og omhandler vold og overgrep mot barn og unge. Rapporten beskriver en nyere undersøkelse som er nesten identisk med en undersøkelsen som ble utført i 2007.

Funn viser at det er vanskelig å avdekke og dokumentere vold og seksuelle overgrep. Forskning viser at kun 1/3 av de som misbrukes rapporterer om det mens overgrepene pågår, det vil si langt fra de fleste holder overgrepene skjult. (Alta krise-og incest senter, 2016).

Den andre rapporten jeg har valgt å ta med er skrevet av Siri Thoresen og Ole Kristian Hjemdal. Rapporten er fra 2007, og er også av en nyere forskning.

I 2007 ga NOVA ut rapporten *Vold og overgrep mot barn og unge* (Mossige & Stefansen, red. 2007) basert på en landsrepresentativ undersøkelse blant avgangselever i videregående skole. I 2015 gjennomførte de en ny undersøkelse, etter samme mønster som undersøkelsen i 2007 (Mossige & Stefansen, 2016, s. 3).

I denne studien oppga henholdsvis 13,3 og 3,7 prosent av jenter og gutter minst ett tilfelle av seksuelle overgrep i løpet av oppveksten (Mossige & Stefansen, 2016, s. 17).

I 2013 gjennomførte NKVTS en undersøkelse av forekomsten av vold og seksuelle overgrep i den norske befolkningen (Thoresen & Hjemdal, 2014). Undersøkelsen ble gjennomført som en telefonintervjustudie med 2435 kvinner og 2092 menn i alderen 18-75 år. I undersøkelsen ble deltakerne spurt om utsatthet for både fysisk vold og seksuelle overgrep i barndom og i voksen alder. Menn hadde størst risiko for å utsettes for fysisk vold, mens voldtekt i hovedsak rammet kvinner. Mye av volden og overgrepene forblir skjult for politi og rettsvesen, og bare en mindre andel av de utsatte hadde søkt hjelp og fått medisinsk behandling etter hendelsene (Thoresen & Hjemdal, 2014).

Studier fra USA tyder på en reduksjon både i fysisk vold og seksuelle overgrep mot barn de siste tiårene, noe som blant annet kan ha sammenheng med økt velstand og mindre fattigdom og færre antall barn i familiene grunnet tilgang til abort (Thoresen & Hjemdal, 2014, s. 108). Tilsvarende velstandsutvikling og abortmuligheter har vi også hatt i Norge i perioden 1940 til 1990. I denne studien fant de indikasjoner på at fysisk vold fra foresatte og seksuell kontakt med barn under 13 år var noe redusert, mens det ikke var tilfellet for voldtekt, og heller ikke for andre former for seksuelle overgrep.

Rapporten viser at nøyaktig halvparten av alle voldtekter som ble rapportert i denne studien hendte for første gang før fylte 18 år (Thoresen & Hjemdal, 2014, s. 110). 4,0 prosent av norske kvinner har opplevd seksuell omgang med en minst fem år eldre person før fylte 13 år. 11,6 prosent av norske kvinner har opplevd minst ett av disse seksuelle overgrepene i barndom eller voldtekt i voksen alder (Thoresen & Hjemdal, 2014, s. 111).

Konklusjon

Først og fremst er det vanskelig å dokumentere vold og seksuelle overgrep. Rapportene er en bekreftelse på at alvorlige seksuelle overgrep mot barn er ganske utbredt i det norske samfunnet. Disse rapportene har fått mange liknende resultat gjennom sine undersøkelser. Rapportene bekrefter også at kvinner og menn som blir utsatt for seksuelle overgrep i barndommen, er i mye større grad utsatt for vold og overgrep også som voksen.

3.0 Teorikapittel

I denne delen vil jeg ta for meg relevant teori som støtter opp problemstillingen om hvordan barnehagelærer kan avdekke seksuelle overgrep mot barn. Jeg har her valgt å ta med de nye endringene i rammeplanen for barnehagen og opplysningsplikten til barneverntjenesten. Teorien kommer fra sikre vitenskapelige kilder, og legger også grunnlag for hva tema handler om.

3.1 Lover og vedtekter

Jeg viser til Endr. i forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanninga (2016) der det fastsettes følgende endringer i den nye rammeplanen for barnehagen - Nytt punkt 6 skal lyde:

”- skal ha kunnskaper om barn i vanskelige livssituasjoner, herunder kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn og hvordan sette i gang nødvendige tiltak etter gjeldene lovverk”.

Forskriften trådte i kraft fra 1. August 2016.

§ 22. *Opplysningsplikt til barneverntjenesten*

Barnehagepersonalet skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestens side.

Uten hinder av taushetsplikt skal barnehagepersonalet av eget tiltak gi opplysninger til barneverntjenesten, når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov om barneverntjenester § 4-10, § 4-11, § 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. samme lov § 4-24. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barneverntjenester, plikter barnehagepersonalet å gi slike opplysninger.

Opplysninger skal normalt gis av styrer
(Barnehageloven, 2005).

I høringsnotatet til den nye rammeplan for barnehagen (2016) som i skrivende stund er til høring, står det at:

Barnehagen skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep og vite hvordan den kan forebygge og oppdage omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet (Kunnskapsdepartementet, 2016, s. 6).

3.2 Hva er seksuelle overgrep?

Et barn som utsettes for seksuelle overgrep i sin egen kjernefamilie, vil også ha vært utsatt for andre former for omsorgssvikt (Killén, 2012, s. 75).

Barn som utsettes for seksuelle overgrep i familien eller i det sosiale nettverket, er barn som av voksne omsorgspersoner engasjeres i seksuelle aktiviteter som de verken emosjonelt, seksuelt eller utviklingsmessig er modne for, og som går på tvers av familierollens tabu (Killén, 2012, s. 73).

Søftestad (2008, s. 54) beskriver seksuelle overgrep ved at en voksen eller eventuelt en ungdom, har seksuelle behov som vedkommende ønsker at barnet skal dekke. Barn introduseres for en voksen seksualitet som de for det første ikke er modne for, og som for det andre ofte er ribbet for innlevelse, hengivenhet og gjensidighet.

Ifølge Sætre, Holter og Jebsen (1986, s. 1) er seksuelle overgrep mot barn en type vold eller tvang som består i å krenke et barns fysiske og psykiske integritet. Fysiske skader som kan påvises i enkelte saker, er for eksempel utvidelse av endetarm og vagina, sprekk i endetarm, fysiske skader rundt kroppsåpninger og på hofter, lår og bryster (Killén, 2012, 75).

Barna er ikke i stand til å forstå og ane rekkevidden av disse aktivitetene. De er derfor heller ikke i stand til å gi et informert samtykke til å delta i dem (Killén, 2012, s.73).

Ifølge Kvello (2008, s. 431) handler seksuelle overgrep mot barn om hemmeligheter. Det er hendelser, eller rekker av hendelser, som oftest ikke blir fortalt videre, verken av dem som utfører overgrepene eller den som rammes. Sjøftestad (2008, s. 55) skriver at interaksjonen mellom overgriper og barn er iscenesatt og blir vedlikeholdt av overgriper. Dette kan skape de mest alvorlige følger for barnet, fordi det medfører mulighet for brist i realitetsoppfatningen. Barnet kan miste evne og mulighet til å skape sin egen fortelling om overgrepsrelasjonen, og til å integrere overgrepserfaringene som en del av livet som helhet.

Kvello (2008, s. 442) skriver at seksuelle overgrep skjer; også der hvor barn skal kunne føle seg trygge – som i hjemmet, på skolen eller i barnehagen. Denne kunnskapen må også formidles til barna, tilpasset barnets modenhet og utviklingsnivå. Bedre kunnskap om seksuelle overgrep vil gjøre barn og unge bedre rustet til å gjenkjenne situasjoner hvor de eller andre barn er i fare, og noen overgrep kan dermed forhindres.

Sannsynligvis er det et økende problem. Vi er i hvert fall blitt bedre i stand til å oppdage denne formen for overgrep. Barnets alder og modenhet påvirker barnets evne til å forsvare seg overfor den traumatiske opplevelsen (Killén, 2012, s. 75).

Sjøftestad og Andersen (2014, s. 27) skriver at seksuelle overgrep mot barn er et globalt problem som er veldokumentert. Med bakgrunn i kunnskap og omfang, mangel på avdekking av overgrep i barneårene og om overgrepens mulige konsekvenser er det ikke vanskelig å være enig med Verdens helseorganisasjon (WHO). WHO definerer dette som et folkehelseproblem.

Videre skriver Sjøftestad og Andersen (2014, s. 27) at undersøkelser som innbefatter alle typer seksuelle overgrep vil naturligvis vise langt høyere tall enn undersøkelser som kun omhandler de groveste formene for overgrep.

Ifølge Kvello (2008, s. 435) blir de aller fleste seksuelle overgrep mot barn begått av noen barnet kjenner eller gjennom slektsforhold, naboskap, fritidsaktiviteter, skole eller nærmiljø.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2015) skriver at 15 prosent av norske menn og kvinner oppgir at de har vært utsatt for en eller flere former for overgrep før fylte 18 år. Jenter er langt oftere utsatt enn gutter. Forskningen deres viser at 5 prosent av kvinner rapporterer at de har blitt voldtatt før fylte 18 år. 3 av 10 seksuelle overgrep mot barn og unge utføres av andre barn og unge. 17 prosent av seksuelle overgrep mot gutter utføres av kvinnelig overgriper alene. Videre understreker de at i snitt 7,1 prosent utsettes for seksuell kontakt før fylte 13 år med noen som er minst 5 år eldre.

3.3 Avdekking av- og signaler om seksuelle overgrep

3.3.1 Avdekking

Avdekking kan, i følge Søftestad (2008, s. 32), defineres som første gang den overgrepsutsatte forteller om overgrepene. Søftestad skriver også at avdekkingsforløpet kan bli kjent ved en tilfeldighet, eller at barnet selv bestemmer seg for å fortelle om overgrepene.

Videre skriver Søftestad (2008, s. 39) at metodene for å avdekke mulige overgrep mot barn synes i stor grad å fokusere på de forhold som hindrer barn i å fortelle om sine erfaringer. Formulert på en annen måte kan man si at avdekkingsmetodene er fokusert på den voksnes evne til å fjerne eller redusere disse hindringene, og til å fremme at barnet ”røper sine hemmeligheter”.

Overgrep er et alvorlig tillitsbrudd, og den personen barnet på ulike måter er avhengig av, er også den som skader det (Søftestad, 2008, s. 55). Opplevelsen av svik kan også omfatte andre personer, nemlig dem som ikke beskyttet barnet og ikke hjalp det ut av overgrepsrelasjonen. Barnet kan tro at dets signaler og ”rop om hjelp” var tydeligere enn de i realiteten var. Dermed kan det være krevende for barnehagelærer å legge merke til hva barnet faktisk formidler.

I boka ”Jeg tenker nok du skjønner det sjøl” av Jon Gangdal, møter vi en gutt på åtte år som heter Christoffer. Dette er et eksempel på det som ble referert til Søftestad ovenfor. Christoffer ble mishandlet til døde av sin stefar, uten at det var noen som beskyttet ham. Bestemoren hans hadde et nært forhold til gutten, men oppfattet ikke tegnene og guttens ”rop om hjelp” tidsnok til at hun kunne redde ham. Selv om avdekking av seksuelle overgrep kan være vanskelig, peker Søftestad (2008) likevel på at det finnes noen mulige tegn og signaler fra barn som opplever seksuelle overgrep.

3.3.2 Den vonde magefølelsen

Magefølelsen er en viktig del for å kunne avdekke seksuelle overgrep mot barn i barnehagen. Det er magefølelsen som først slår inn dersom noe føles galt, eller noe er som det ikke burde være. Begge informantene våre hadde kjent på den vonde magefølelsen når det kommer til barn som hadde blitt utsatt for vold. Denne magefølelsen beskrev de som svært ubehagelig.

Claussen (2010, s. 19) skriver at den mest produktive måten å forholde seg til dårlig magefølelse eller uspesifikk bekymring på, er å forsøke og bringe den opp i hodet. Jeg kan selv tenke meg at prosessen er vanskelig når den vonde magefølelsen først slår inn, og du gjør det du kan for ikke å få panikk. Jeg er derfor enig med Claussen (2010) at man må prøve å bringe magefølelsen opp til hodet, og utnytte situasjonen så godt som man kan.

Dersom barnet forteller deg noe som er ubehagelig, må situasjonen utnyttes på en best mulig måte for å innhente deg nok informasjon om hva som har skjedd. Man må finne ut hvorfor barnet forteller det som det forteller, og som gir grunnlag for en vond magefølelse.

”Både kroppslig og språklig gir barn uttrykk for hvordan de har det. Barns følelsesmessige uttrykk skal bli tatt på alvor” (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 18).

Dersom barnet viser tegn til at det blir utsatt for seksuelle overgrep, kan det gi deg en vond magefølelse. Den vonde magefølelsen for meg ville vært fryktelig ubehagelig, og jeg kunne nok følt å se svart mens tankene snurret. Jeg kunne antakeligvis kjent at jeg ble klam i hendene og svetten som trenger ut gjennom kroppen. Likevel er det barnet som må stå i fokus, og det er hodet som må begynne å tenke.

Dersom det av en eller annen grunn oppstår en vond magefølelse, er det alltid viktig å drøfte den sammen med noen andre voksne i barnehagen. Den vonde magefølelsen oppstår av en grunn, og jeg mener at det er viktig at den ikke blir oversett.

3.3.3 Tegn og signaler hos barn

Ifølge Killén (2012, s. 91) kan barn som har vært utsatt for seksuelle overgrep tidlig kunne vise seksualisert atferd. Alvorlige søvnforstyrrelser, fobier og mareritt med seksuelt innhold kan også være signaler om at barnet er utsatt for seksuelle overgrep. Spiseforstyrrelser har også vært observert. Videre skriver Killén (2012, s. 91) at de litt større barna kan isolere seg og etter hvert oppleve seg selv som annerledes enn andre barn. Det kan være enten som ”mindreverdig og ond” eller som ”voksen” på en hemmelig måte. Deres konsentrasjonsevne blir også ofte dårlig.

Dersom det oppstår mistanke hos en voksen om at et barn kan være utsatt for seksuelle overgrep, må den voksne først spørre seg om det er andre mulige forklaringer på barnets eventuelle verbalisering og atferd (Sosial- og helsedirektoratet, 2003, s. 11). Mange barn forteller om overgrep til voksne som har deres tillit. De kan også komme med utsagn som gjør den voksne alarmert, uten at de har sagt direkte hva de har opplevd. Barn kan videre vise med egen og/eller på andres kropp handlingene de kjenner gjennom overgrepene.

Videre står det i veiledningsheftet at det vanligste er at seksuelle overgrep ikke etterlater varige fysiske forandringer. Av og til vil det imidlertid kunne påvises tydelige fysiske spor. Noen overgrepsutsatte barn klager over sårhet og smerter i underlivet. Av og til er sårheten av en slik karakter at barnet har problemer med å sitte og gå normalt. Symptomer som er mistenkelige jo yngre barnet er, kan være blødninger, utflod og gjentatte urinveisinfeksjoner.

Psykiske tegn og signaler for små barn i alderen 0-2 år, ifølge Sosial- og helsedirektoratet (2003, s. 11) kan være angst under stell og bleieskift. Barnet kan også være generelt engstelige, det kan vises ved at barnet oppleves som klamrende, sutrete og sinte. Videre kan barnet ha skriketokter og/eller panikkanfall, samt forstyrret søvnmønster eller generelle tegn på mistrivsel.

Psykiske tegn og signaler for barn i alderen 3-5 år, ifølge Sosial- og helsedirektoratet (2003, s. 11), kan være at de forteller med ord at de er utsatt for overgrep, eller gir uttrykk for at det er noe som de ikke tør eller vil snakke om. Barnet kan også oppleve

smerter i magen og/eller i hodet, samt smerter og sårhet i underlivet. Videre kan barnet ha problemer med vannlating/avføring etter at de har blitt renslige, hyppige mareritt hvor barna kan bli paniske og utilgjengelige for trøst, fjerne og stirrende i perioder, fortvilelse, angst, og depresjon. Barn kan også ha problemer med å spise, spesielt barn som er misbrukt oralt; Det vil si overgrep som involverer munnhulen. Dette kan dreie seg om generell spisevegring eller ulyst i forhold til spesielle typer mat som kan minne barna om sæd eller penis og seksualisert atferd som er uvanlig hyppig.

3.3.4 Samtaler med barn

Barns rett til medvirkning og til å bli hørt er kjent for alle som arbeider i barnehagen. Mange barnehager har arbeidet aktivt med samtaler med barn. De ansatte har ofte svært god erfaring med og trening i å samtale med barn om ulike tema, også det som opptar barn når de er bekymret eller lei seg (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 98).

Både i alenesamtaler og i gruppesamtaler med barn kan ansatte få direkte opplysninger som gir grunn til bekymring. Som regel bør man så raskt som mulig finne ut om det virkelig er grunn til bekymring, eller om bekymringen kan bero på en misforståelse (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 98).

En planlagt samtale med et spesifikt formål kalles for en strukturert samtale. For at en slik samtale skal bli vellykket, kreves forberedelser på flere områder og en bevisst tilnærming (Claussen, 2012, s. 94).

Man bør ta seg god tid når man samtaler med barn. Samtalen bør utvikle seg slik at barnet får nødvendig tillit til den voksne, slik at dialogen kan foregå på en trygg og god måte. Samtaler med barna kan ofte være vanskelige og vekke følelser som er ubehagelige (Bratterud & Emilsen, s. 101).

3.3.5 Nødvendigheten av å avdekke seksuelle overgrep

Noen vanlige skadevirkninger av seksuelle overgrep som ofte nevnes er sterk skyld- og skamfølelse. Noen barn utvikler negativt selvbilde, utvikler seksuelle problemer og får problemer med opplevelse av egen kjønnsrolle. Noen barn opplever også angst og depresjon, hallusinasjoner og søvnvansker. I tillegg til disse finnes det skadevirkninger som suicidalitet, sviktende tillit til andre mennesker eller å ha en tendens til å bli offer på nytt. Offeret kan få en utvikling av overgriperatferd og en aggressiv, konfliktskapende væremåte.

Seksuelle overgrep kan føre til et såkalt posttraumatisk stress-lidelse (PTSD). Ifølge Helsebiblioteket/BMJ Best practice (2016), vil en oppleve å få sterke minner om den traumatiske hendelsen dersom man har PTSD. Man kan ha ”flashbacks”, der man opplever at en gjennomlever hendelsen på nytt, eller man kan ha mareritt om det som skjedde. Noen mennesker forsøker å la være å snakke om eller tenke på det som skjedde, og unngår personer eller steder som minner dem om hendelsen. Dermed kan denne gjøre avdekkingen av seksuelle overgrep utfordrende.

4.0 Metode

I denne delen vil jeg gjøre rede for metoden jeg har valgt for å samle inn informasjon til å kunne svare på problemstillingen: ”Hvordan avdekker barnehagelærer seksuelle overgrep mot barn i barnehagen?”.

4.1 Kvalitativ metode

Metode er en fremgangsmåte for å frembringe kunnskap eller etterprøve påstander som fremsettes med krav om å være sanne, gyldige eller holdbare (Dalland, 2007, s. 83).

Det er gjennomført en kvalitativ undersøkelse for å belyse følgende problemstilling: ”Hvordan avdekker barnehagelærer seksuelle overgrep mot barn i barnehagen”.

I følge Christoffersen og Johannesen (2012, s. 78) foregår intervju på den måten at informanten blir bedt om å rekonstruere hendelser, noe som det ikke er mulig å gjøre ved hjelp av observasjon eller strukturert spørreskjema.

Kvalitativ metode egner seg derfor bra i min undersøkelse fordi jeg søker dybdekunnskap om hvordan barnehagelærere arbeider med å avdekke seksuelle overgrep. Kvalitativ metode er en fleksibel metode som kan brukes nesten overalt og gjør det mulig å få fyldige og detaljerte beskrivelser (2012, s. 77).

En spørreundersøkelse som ofte brukes i en kvantitativ metode ville gitt meg en større bredde i forhold til problemstillingen. Ved å benytte et forskningsintervju kan jeg stille utdypende spørsmål om det jeg undersøker underveis i samtalen og det gir meg muligheten til å få mer utfyllende svar om hvordan informantenes livsverden er i forhold til problemstillingen.

”Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra hans eller hennes eget perspektiv” (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 42).

Hensikten med å benytte kvalitativ metode er altså å få tak i kunnskap om informantenes egne erfaringer eller eventuelle hendelser om avdekking av seksuelle overgrep som hadde oppstått gjennom deres arbeidskarrierer.

4.2 Intervju og gjennomføring av intervju

Ifølge Postholm og Jacobsen (2011, s. 42), blir kvalitativ metode kjennetegnet som observasjon og intervju. Jeg skal gjennomføre to kvalitative forskningsintervju sammen med en medstudent.

Vi utformet en intervjuguide med spørsmålsformuleringer der vi hver for oss skrev ned spørsmål som vi ville ha svar på. Til slutt drøftet vi spørsmålene og satte dem sammen til en samlet intervjuguide som vi brukte under intervjuet (Vedlegg 2).

Vi ønsket at informantene skulle besvare de samme spørsmålene, derfor valgte vi å gjennomføre datainnsamlingen som et strukturert intervju. Løkken og Søbstad (2013, s. 106) beskriver et strukturert intervju som et intervju der spørsmålene er satt opp i en bestemt rekkefølge som skal følges.

Innholdet i spørsmålene handler om pedagogens erfaringer om seksuelle overgrep, kunnskaper om tema fra utdanning, generelt om avdekking av seksuelle overgrep og hvordan dette jobbes med i barnehagen. Informantene fikk spørsmålene tilsendt på forhånd, slik at de fikk tid til å lese gjennom spørsmålene å gjøre seg notater dersom de ønsket dette. Vi ønsket at spørsmålene som skulle stilles under intervjuet inneholdt en rød tråd for å få en best mulig sammenheng mellom spørsmål og svar. Vi ønsket også på en best mulig måte å følge opp de svarene som blir gitt, for å få mest mulig informasjon om temaet om avdekking av seksuelle overgrep ut fra informantene.

Ifølge Løkken og Søbstad (2013, s. 104) kjennetegnes et intervju ved at en person, intervjueren, stiller spørsmål til en annen person, intervjupersonen, som svarer på spørsmålene. Spørsmålene formuleres muntlig, og intervjueren har ansvar for å registrere svarene. Det kan skje skriftlig, eller enda bedre, ved hjelp av opptaksutstyr.

Tanken var å gjøre et opptak av intervjuene, slik at vi ikke hele tiden trenger å notere, men heller bruke tiden til å følge godt med på hva informantene svarer. Men det viste seg at ingen av informantene ønsket at vi skulle ta opptak av intervjuet, dermed fordelte vi arbeidsoppgavene mellom oss annerledes enn først tenkt.. Dette løste vi ved at en av oss stilte spørsmål, mens den andre noterte det som ble sagt så nøyaktig som mulig. På et neste intervjuet byttet vi roller.

I dette arbeidet kan det oppstå feilkilder. For det første fikk vi muligens ikke med all informasjonen. For det andre kan det være feilkilder i selve informasjonen vi har med da vi ikke kan gå tilbake å sjekke ut i en lydfil. I etterkant av intervjuene reinskrev jeg notatene og sorterte svarene fra informantene under ulike kategorier. Dette gjorde jeg på egenhånd, og ikke sammen med min medstudent.

Løkken og Søbstad (2013, s. 104) skriver at mange som samler inn kvalitative data, ofte har et klart definert tema de ønsker å få belyst. Jeg ønsker å belyse hvordan barnehagelærere arbeider for å avdekke seksuelle overgrep i barnehagen og velger derfor å stille åpne spørsmål for å få utfyllende svar av informantene.

Forarbeidet vårt var svært viktig for at vi skal kunne gjennomføre et så vellykket intervju som mulig. Vi må ha konkrete og åpne spørsmål, samtidig som vi også følger opp og bekrefter svarene til informantene.

4.3 Utvalg

Da vi skulle skaffe informanter til intervju, satte vi oss ned og ringte rundt til mange forskjellige barnehager. Vi fikk avslag på avslag, for de aller fleste synes at dette var et sårt og ubehagelig tema å snakke om eller at det fantes mangel på kunnskaper. Det var derfor svært vanskelig for oss å få tak i informanter.

Etter hvert var det to informanter som takket ja til forespørselen, og som samtidig oppfylte utvalgsriteriene vi hadde satt. Informantene i utvalget var altså pedagogisk leder og styrer med formell utdanning som barnehagelærere samt at de har jobbet som pedagogiske ledere i mer enn tre år (Vedlegg 1).

Postholm og Jacobsen (2011, s. 135) skriver at det er svært viktig at en bruker fiktive navn, slik at intervjupersonene ikke kan gjenkjennes. Gjennom min bacheloroppgave vil jeg presentere informantene som "Lise" og "Nora".

Den første barnehagen var en basebarnehage hvor vi fikk intervju "Lise" på 38 år som hadde 13 års erfaring som pedagogisk leder. Den andre barnehagen var en avdelingsbarnehage hvor vi fikk intervju "Nora" på 55 år som hadde arbeidet i denne barnehagen siden 1994. Begge informantene er utdannet førskolelærere med videreutdanning innenfor spesialpedagogikk.

Begge informantene fikk tilsendt forespørsel og informasjon om å delta i undersøkelsen (Vedlegg 1). De fikk også tilsendt intervjuguiden (Vedlegg 2) i forkant av intervjuene.

4.4 Forskningens kvalitet

Informantene vil på en måte framstå best mulig, men man kan aldri helt garantere at det som blir sagt er helt pålitelig eller gyldig. Dette kan påvirke resultatdelen. Jeg kan ha påvirket resultatdelen med tanke på min personlige interesse og engasjement for dette temaet. Vi undersøkte 2 barnehager, og dersom det hadde vært bedre tid kunne vi også ha undersøkt flere barnehager som igjen kunne gitt oss en helt annen informasjon.

Feilkilder kan oppstå dersom informantene har ufullstendige opplysninger å komme med under intervjuet. Derfor er det viktig at vi følger dette ordentlig opp i etterkant av intervjuet. Hvordan vi velger å stille spørsmålene kan også ha en innvirkning på det som blir sagt gjennom intervjuet.

I vår undersøkelse ble det slik at vi ikke fikk lov til å ta opptak av intervjuet. Dette gjorde at nedskrivningen kan føre til feilkilder eller manglende informasjon etter hva som har blitt sagt. Vi har heller ikke mulighet til å kunne gå tilbake i en lydfil for å spille intervjuet om igjen.

Designet jeg har valgt å bruke gjennom min bacheloroppgave er kvalitativt forskningsintervju. Dette er fordi jeg ikke har mye kunnskaper om seksuelle overgrep fra tidligere, og jeg ønsker å innhente meg all den informasjonen jeg kan få ved å bruke intervju som metode.

Dette ble gjennomført på den måten at jeg skrev ned flere spørsmål om det som jeg lurte på og trengte svar på (Vedlegg 2). Ved å bruke et kvalitativt forskningsintervju, får intervjueren muligheten til å stille de spørsmålene som den måtte ønske, og informantene får fortalt alt av kunnskaper han eller hun sitter på. Jeg mener at det kommer mye mer informasjon frem i et intervju enn hva som kommer fram i stikkordsform på et papir som ofte blir brukt i kvantitativ undersøkelse.

4.5 Etske vurderinger

Når man gjennomfører et strukturert forskningsintervju, er det flere etiske vurderinger man må ta hensyn til som intervjuer. Anonymitet, konfidensialitet, informert samtykke og retten til frivillig deltakelse er relevant for mitt arbeid. Informantene har gjennom hele intervjuet rett til å trekke seg fra intervjuet når som helst, dersom dette er noe de ønsker (Vedlegg 1). For å ivareta dette sendte vi på forhånd ut informasjonsskriv om undersøkelsen og informert samtykke (Vedlegg 1).

For oss er det viktig at informantene ser på oss som pålitelige og seriøse intervjuere, og at informantene sitter med en følelse av å de kunne stole på oss. For å lykkes med dette var førsteinntrykket noe av det viktigste for oss.

Da vi ankom barnehagen, håndhilste vi på informantene som vi skulle intervjuer. Da vi satte oss ned for å starte intervjuet, ble informantene først informert om hva som står i samtykkeskjemaet som de måtte signere på. Det var her det kom frem at informantene ikke ønsket opptak av intervjuet. Dette var selvsagt helt greit for oss, og vi hadde penn og papir tilgjengelig. Vi gjennomførte intervjuet, og deretter takket vi for at de tok seg tid til å hjelpe oss gjennom vår bacheloroppgave.

5.0 Resultat

Denne delen av oppgaven vil handle om resultatet av forskningsintervjuene. Jeg har valgt å sortere resultatet inn under kategoriene den vonde magefølelsen, avdekking av seksuelle overgrep, arbeidet med barna, tegn og symptomer, barnehagelærerens kunnskaper om seksuelle overgrep og intervju 1 og 2.

5.1 Den vonde magefølelsen

Begge informantene har hatt mistanker og vond magefølelse rundt barn som de er redde for har vært utsatt for seksuelle overgrep. Nora beskriver den vonde magefølelsen som en følelse som oppstår når du føler at noe er slik som det ikke skulle være. I forhold til det å kjenne på den vonde magefølelsen forteller Nora at hun opplevde prosessen fra mistanke til eventuelt avdekking som svært ubehagelig.

På spørsmålet om hun noen gang har hatt mistanke om et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep svarte hun: ”Jeg har hatt mistanker om at barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep, men det har aldri blitt bevist”. Hun sier at de har hatt eksterne instanser inne for observasjon, men påpeker at når barnet ikke forteller hva som har skjedd, eller gir uttrykk for at det har skjedd noe, er det vanskelig å bevise. På spørsmålet om hvordan hun synes prosessen er ved en slik mistanke til eventuelt avdekking, svarte hun: ”Jeg synes at denne prosessen er grusom, og det gir meg en vond magefølelse”.

Det første Lise gjør når hun har fått en vond magefølelse over et barn er å bygge en tilknytning mellom seg selv og barnet, og jobbe med nærhet. Lise forteller at de jobbet mye for at barnet skulle stole på henne og kunne hun komme til henne dersom det var noe. De jobbet også mye med anerkjennelse, at barnet skulle føle seg sett og hørt.

Samtidig peker begge informantene på at det kan hende at de har hatt barn i barnehagen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep gjennom sine karrierer, men begge mener at det i så fall aldri har blitt oppdaget.

5.2 Avdekking av seksuelle overgrep

Både Lise og Nora forteller om det å avdekke mulige seksuelle overgrep. Lise forteller konkret hvordan hun jobber. Hun forklarer at hun har dette som et tema hvor hun arbeider aktivt med avdekking sammen med førskolebarna. For å gi uttrykk overfor barna hva som ikke er greit, demonstrer hun ved hjelp av dukker. I denne sammenhengen kunne hun også fortelle at i arbeidet med dukkene har barn gitt uttrykk for at de har blitt utsatt for vold ved å si: ”Det gjør pappa mot meg”.

I forhold til rutiner i barnehagen, melder de fra til barnevernet med en gang de har en mistanke. Da går de som regel til styrer og videre til barnevernet, men de har også lov å melde fra på egenhånd uten å gå via styrer. Når de har mistanke om seksuelle overgrep eller vold, informerer de ikke foreldrene da foreldrene raskt kan se på dette som et svik. Hun sa at det er bedre å spør barna en gang for mye enn en gang for lite.

5.2.1 Arbeidet med barna

Nora forteller om hvordan hun har overblikk om det å være observant overfor barna. Hun gir et innblikk i hvordan hun arbeider for å avdekke seksuelle overgrep mot barn i barnehagen. Hun sier at hun lytter til barns språk, observerer tegninger og stellesituasjoner, og følger med når barna holder på med leire eller plastalina.

Nora forteller at hun aldri har vært borti et barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep, derimot sier hun at hun har vært borti flere typer av voldssaker, og hun kunne fortelle oss at dette dessverre skjer utrolig ofte.

Både Lise og Nora påpekte at barnesamtaler er viktig å gjennomføre i barnehagehverdagen. De kunne begge fortelle oss at det blir gjennomført barnesamtaler, men at det er ikke noe som det er så veldig fokus på.

Vi spurte Lise om hun kunne tenke seg grunnen til at barn ikke tør å si ifra, og da svarte hun:

Jeg tror at barna ikke sier ifra fordi det er såpass skambelagt. De som er små (0-2år) har ikke ord til å fortelle. Noen barn synes det er flaut og kan også føle seg krenket. Det kan også være fordi gjerningsmannen har sagt at de ikke skal fortelle det til noen. Barn er veldig flinke til å høre på voksne selv om det ikke alltid er en bra ting.

Når vi spurte henne om hvordan barn får det i etterkant, fortalte hun at barn reagerer på forskjellige måter. Mange barn får problemer med vannlating og avføring selv om de har sluttet å bruke bleie. Noen barn kunne også gå tilbake til babyspråk. Hun opplevde en gang at et barn påførte avføring på veggene på toalettet, og at dette var en reaksjon for å beskytte seg mot overgrep. For å avdekke seksuelle overgrep mot barn i barnehagen, synes Lise og Nora det er viktig å ha fokus på temaet. Lise sier at barna må for eksempel lære hva som ikke er greit når en voksen person skal skifte bleie eller tørke dem etter et toalettbesøk. Nora forteller at barna må lære at det ikke er greit at en voksen person berører kroppene deres på en unormal måte.

Lise sier at noe hun er gjort mye er å arbeide for å bygge tillit mellom henne som barnehagelærer og barnet. Det er enklere for barnet å snakke åpent til henne om forskjellige ting dersom det har tillit til henne. Når hun snakker med barn hun har mistanker om opplever overgrep, stiller hun åpne spørsmål slik at barnet har friheten til å kunne fortelle. Hun har også gjentatt det barnet har sagt en stund etterpå, som for eksempel: ”Du fortalte meg..” og da sier hun at barnet husker hva det har fortalt og kan gjerne fortelle mer om denne hendelsen. På spørsmålet om hvordan de arbeider for å avdekke seksuelle overgrep mot barn svarte hun:

Pedagogiske ledere i barnehagen arbeider med å avdekke seksuelle overgrep ved å vise med dukker og bamser, men det er ikke noe som gjennomføres regelmessig. Vi burde absolutt hatt et større fokus på dette, og forhåpentligvis fungerer dette intervjuet som et spark bak for oss.

5.2.2 Tegn og symptomer

På spørsmålet om hvilke tegn eller symptomer de ser etter hos barnet, svarte Lise:

Når jeg skal se etter signaler hos barn, ser jeg ofte på atferd og kroppsspråk. Noen barn har vært utadvendte før, men så blir de plutselig innesluttet og veldig innadvendt. Noen barn vil heller ikke bli skiftet på, og kan ligge på stuebordet å fryse til som en stukk. Barn kan også tegne tegninger som gjør at jeg får en vond magefølelse. Noen ganger har jeg også sett blåmerker. Alle barn får blåmerker når de leker på knær og armer eller faller å slår seg, men da snakker jeg spesielt om plasser som for eksempel på ryggen.

På spørsmålet om hvilke tegn eller symptomer de ser etter hos barnet, svarte Nora:

Jeg ser spesielt etter endring i atferd. Da tenker jeg mest på lek, at et barn går fra å være lekende til passiv ikke- lekende. Jeg ser også på om barnet blir utagerende eller passiv. Noen barn endrer seg også verbalt ved å si sterkere ord om for eksempel kjønnsorganer – en plass på må det jo komme fra. I forhold til de minste barna ser jeg helst etter fysiske skader som sårhet eller blåmerker, siden de aller fleste av disse barna fremdeles ikke har lært seg å snakke.

5.2.3 Barnehagelærerens kunnskaper om seksuelle overgrep

Lise, som er pedagogisk leder, har i alle år hatt ansvar for barn fra 4-6 år, men har nylig blitt flyttet over til småbarnsavdeling. Hun arbeider regelmessig med temaet seksuelle overgrep med barna i barnehagen.

På spørsmålet om hun hadde om seksuelle overgrep da hun var i utdanning svarte hun:

I min utdanning lærte vi svært lite om seksuelle overgrep. Det er mer fokus på temaet i dag enn da jeg var i min utdanning, men jeg synes likevel vi får for lite informasjon om temaet.

Hun har deltatt på en del kurs for å tilegne seg mer kunnskaper om dette temaet, og har deltatt i undervisning gjennom ressurscenteret RVTS Vest. De driver undervisning, konsultasjon og nettverksbygging på områdene flyktninghelse og tvungen migrasjon, vold og seksuelle overgrep og selvmordsforebygging. Hun synes at kunnskapen rundt dette temaet i deres barnehage absolutt kunne vært bedre, og de ansatte får regelmessige tilbud om å delta i undervisninger og kurs for å tilegne seg mer kunnskaper om seksuelle overgrep.

Noen ganger har Lise sett blåmerker på barna, men det er likevel ikke alltid en kan slå alarm da barn faller å slår seg svært ofte. Det er viktig å ta det som det kommer ut i fra hvor blåmerkene befinner seg.

Lise og Nora har aldri meldt inn bekymring til barnevernet når det kommer til seksuelle overgrep, men har drøftet saken med fagfolk. De har meldt fra til barnevernet om flere voldssaker, og da har det i ettertid kommet frem at barnet også har vært utsatt for seksuelle overgrep.

Lise fortalte oss at det ikke er særlig store muligheter til å holde seg oppdatert på dette området, men hun ønsket mer kurs om det slik at hun kunne få friske opp minnet sitt.

Nora er styrer i en barnehage, og forteller at hun ikke har like mye kontakt med barna som assistenter og pedagogiske ledere har. Hun sitter likevel på mye kunnskaper om temaet etter å ha deltatt på kurs. Som med Lise, hadde Nora også lite om seksuelle overgrep i hennes førskoleutdanning, men synes det er et såpass viktig tema at hun ønsket å tilegne seg kunnskaper på eget initiativ. Hun har deltatt på mange ulike konferanser, men den hun husker best var da Inga Marte Thorkildsen holdt et foredrag. Dette var svært lærerikt.

De har i tillegg en kontaktperson innenfor politiet som heter Hilde Sollie Plassen dersom det skulle være noe de lurte på. Sollie Plassen har også holdt foredrag i barnehagen slik at personalet skulle få noe informasjon om seksuelle overgrep.

Hun har opplevd å ha mistanker om at et barn har blitt utsatt for seksuelle overgrep da hun var nyutdannet, men det ble aldri noe sak av det. Hun opplevde prosessen fra mistanke til eventuelt avdekking som svært ubehagelig. Hun kjente også, på samme måte som Lise, på den vonde magesfølelsen som oppsto når hun følte at noe var slik som det ikke skulle være.

Hun har vært borti flere typer voldssaker, og hun kunne fortelle oss at dette dessverre skjer utrolig ofte, men har aldri vært borti et barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep.

Når vi stilte henne spørsmålet om hvorfor barn ikke tør å si ifra svarte hun:

Jeg tror det er fordi barna er altfor lojale mot foreldrene sine, eller at de ikke tror det skjer i virkeligheten. De kan også bli fortalt at alle pappaer gjør dette og på den måten tror barnet at det er helt vanlig.

5.3 Intervju 1 og 2

Begge barnehagene brukte dukker som verktøy for å formidle til barna hva som var greit og hva om ikke var greit. I begge barnehagene finnes det også tilbud mot at alle som ønsker kan få delta på kurs for å tilegne seg kunnskaper om seksuelle overgrep mot barn, og hvordan en kan arbeide i en barnehage for avdekke seksuelle overgrep.

Både Lise og Nora har hatt mistanker og vonde magefølelser rundt seksuelle overgrep, men det har aldri blitt en sak om det. Likevel slo begge fast at det kan hende at de har hatt barn i barnehagen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep gjennom sine karrierer, men det hadde aldri blitt oppdaget.

Lise og Nora hadde begge opplevd en vond magefølelse da et barn viste tegn til å ha blitt utsatt for vold. Begge informantene bekreftet at vold er noe som skjer svært ofte, og derfor sitter de også på mye kunnskaper om dette. Lise hadde mer fokus på å legge opp planene sine for å avdekke vold og seksuelle overgrep enn Nora. For Lise var seksuelle overgrep et like viktig tema som vold, men likevel synes hun at hun sitter på for lite kunnskaper og erfaring om dette.

6.0 Drøfting

I dette kapitlet vil jeg drøfte problemstillingen: ”Hvordan avdekker barnehagelærer seksuelle overgrep mot barn i barnehagen?” Jeg vil drøfte denne problemstillingen ut fra empirien og i lys av teori og forskning som er gjort på området. Med utgangspunkt i resultatene fra undersøkelsen har jeg valgt å drøfte barnehagelærers utfordringer når magesfølelse oppstår. Deretter vil jeg drøfte hvordan barnehagelærer kan jobbe med å avdekke seksuelle overgrep.

6.1 Tegn og signaler barnehagelærer kan se etter når den vonde magesfølelsen oppstår

I denne delen drøftes utfordringene som kan oppstå når barnehagelærer kjenner på den vonde magesfølelsen og hvilke tegn og signaler barnehagelærer kan se etter ved mistanke om seksuelle overgrep.

6.1.1 Den vonde magesfølelsen

Funnene i denne undersøkelsen viser at begge informantene kan kjenne på et ubehag eller uro når det er noe som ikke stemmer i forhold til enkeltbarn. Claussen (2010) kaller en slik uro for magesfølelse. En slik magesfølelse defineres som en følelse av ubehag og en udefinert bekymring (Claussen, 2010, s. 14). Dermed kan magesfølelsen barnehagelærer kjenner på trolig være en viktig del for å kunne avdekke seksuelle overgrep mot barn i barnehagen. Det er ofte magesfølelsen som først slår inn dersom noe føles galt, eller noe er som det ikke burde være.

Dersom den vonde magesfølelsen oppstår, er det først og fremst viktig å tenke på om den er riktig eller feil. Magesfølelsen bør absolutt bli tatt hensyn til og dermed er det viktig at barnehagelærer reagerer rett. De neste stegene etter mistanke er avgjørende for å kunne hjelpe barnet. Man må selvsagt vurdere hvor bekymret man er for barnet, men observasjon som verktøy kan gjerne brukes for å finne ut om magesfølelsen er riktig eller feil, og om det finnes noen grunn til bekymring.

Erfarne pedagoger kjenner igjen situasjoner hvor det oppstår en vond magefølelse (Claussen, 2010, s. 14). Vi har nok alle kjent på en vond magefølelse når noe ikke føles riktig, og vi kan alle være enige om at denne følelsen ikke er god. Den kan forstås som at pulsen øker, du blir klam i hendene og tankene svirrer i hodet. Likevel er det viktig og ikke bare se forbi, men å gjøre noe med den vonde magefølelsen. Da må man prøve som Claussen (2010, s. 19) skriver, å bringe magefølelsen opp til hodet.

Det er nettopp en slik uro både "Lise" og "Nora" beskriver som den vonde magefølelsen når de har vært redde for om et barn er utsatt for seksuelle overgrep. Nora sier at magefølelsen oppstår når følelsen forteller at noe er som det ikke skulle være. Claussen (2010) er tydelig på at dersom barnehagelærer kjenner på en slik magefølelse må det aktiv handling til dersom man skal kunne avdekke seksuelle overgrep og barnet skal få hjelp. I denne sammenhengen peker Claussen (2010, s. 19) på den mest produktive måten å forholde seg til dårlig magefølelse eller uspesifikk bekymring på, er å forsøke å bringe denne opp i hodet. Dette betyr å tenke med hodet i stedet for å føle med magen. Nora kjenner tydeligvis til hva det vil si å bringe magefølelsen opp i hodet og hun beskriver prosessen fra mistanke til avdekking som "svært ubehagelig".

Killén (2010, s. 14) skriver at barnehagepersonale møter ofte først på en magefølelse dersom de bekymrer seg for om barn befinner seg i en vanskelig livssituasjon, i en risiko- eller i en omsorgssviktsituasjon. Videre skriver hun at dersom barnehagepersonalet skal kunne hjelpe barna, må de kunne lese de signalene barna sender om de er i en risiko- eller omsorgssviktsituasjon.

Når den vonde magefølelsen oppstår vil det trolig kunne oppstå ulike utfordringer. Barnehagelærer kan komme i en følelsesmessig presset situasjon, for eksempel i forhold til å velge mellom å gjøre noe med ubehaget eller la være. Dersom barnehagelærer velger å gjøre noe med magefølelsen kan det i seg selv være krevende. Funn fra denne undersøkelsen viser nettopp at selv om Nora forteller om mistanke om seksuelle overgrep og at eksterne instanser har vært i barnehagen og observert, har ikke mistanken kunne bevises. Selv om et barn har vært utsatt for

seksuelle overgrep, pekes det på at det kan være vanskelig å avdekke fysisk da det vanligvis ikke etterlates fysiske forandringer (Sosial- og helsedirektoratet, 2003).

Dersom barnet samtidig har lært av overgriper å holde overgrepet hemmelig (Kvello, 2008), fordi overgriper bevisst har vedlikeholdt en interaksjon mellom barnet og overgriper (Søftestad, 2008), kan seksuelle overgrep være vanskelig å avdekke. Killén (2010, s. 74) skriver at de seksuelle aktivitetene omfatter et bredt spekter. Fra å se på pornoblader og film sammen, se på den voksne som onanerer, og leke seksuelle leker, til berøring og masturbasjon og oralt, analt og genitalt samleie.

Dersom barnehagelærer derimot lar være å handle vil dette være et lovbrudd. Rammeplan for barnehagen pålegger nemlig personalet å legge merke til både kroppslige og språklige uttrykk hos barn, og at barns følelsesmessige uttrykk skal bli tatt på alvor (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 18). Dermed kan dette forstås i retning av at barnehagelærer ikke kan velge bort å handle når uro og vond magefølelse oppstår ved mistanke om at barn utsettes for seksuelle overgrep.

6.1.2 Tegn og signaler

Når informantene forteller hvilke tegn og signaler de ser etter når de er bekymret for et barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep, er det flere ting som går igjen i den teorien som jeg har satt meg inn i.

Begge informantene hadde fokus på atferd og kroppsspråk. Dersom et barn har vært utadvendt tidligere, og som plutselig blir innesluttet og stiv som en stokk, er det klart at det er noe som ikke stemmer. Nora fortalte oss at et av tegnene hun så etter, var dersom et barn plutselig ble aggressiv og utagerende. Dette støtter opp til det Killén (2010, s. 85) skriver om signaler barn sender om de befinner seg i en belastet livssituasjon.

Aggresjon blir for mange de beste forsvar, og de har dessuten ofte lært hjemme hvordan de skal leve den ut, ”vold avler vold” (Killén, 2010, s. 85).

Nora fortalte også at noen barn gjerne ble truet av overgriper for at de ikke skulle fortelle det til noen, og at dette kunne være mye av grunnen til at tegn og signaler er så vanskelig å legge merke til. Killén (2010, s. 94) skriver at barns evne til å tildekke og holde hemmelig er nærmest grenseløs. Hemmeligholdelsen er sannsynligvis enda sterkere når det gjelder seksuelle overgrep enn ved andre former for overgrep. Dette gjør at det sårbare barnet muligens blir belastet på en enda mer gjennomgripende måte enn ved andre overgrep.

Nora la til enda et eksempel på tegn som også kan sees i lys av de tegnene som Søftestad og Andersen (2014) skriver om:

Dersom et av barna plutselig endrer seg verbalt, og sier navn på kroppsdel som barnet egentlig ikke skal kunne så mye om i den alderen de er i, er det nødt å komme fra et sted. Dette kan være ord som er sterkere enn rumpe, eller navn på kjønnsorganer som det ellers ikke er vanlig at barnet skal kunne.

Signalet som tydeligst kan knyttes til mulige erfaringer av seksuelle overgrep, er barn med bekymringsfull seksualisert atferd (Søftestad & Andersen, 2014, s. 31).

Begge informantene var klare på at dersom et barn kommer i barnehagen med fysiske skader som blåmerker, brannsår, såre rumper, underliv eller lår, er det en grunn til bekymring. Lise fortalte oss at hun og barnehagepersonalet var opptatt av barnets atferd i stellesituasjoner eller om det fantes tegn til fysiske overgrep på barnas kropp.

Generelt opplever informantene har de sitter på for lite erfaringer om seksuelle overgrep til å kunne fremlegge eksakt hvilke tegn de ser etter dersom de er bekymret for et barn blir utsatt for seksuelle overgrep. Dette kan peke mot at det er for lite fokus på dette gjennom utdannelsene til å bli barnehagelærer. Dersom barnehagene i tillegg får for lite tilbud om opplæring i seksuelle overgrep mot barn, kan man heller ikke forvente at dette er noe barnehagene skal være gode på. Dette er etter min sterkeste mening noe som burde hatt et mye høyere fokus både i utdanning og i barnehagehverdagen.

6.2 Hvordan arbeider barnehagelærer for å avdekke og seksuelle overgrep?

Etter å ha gjennomført de kvalitative forskningsintervjuene, sitter jeg igjen med mye mer kunnskaper om seksuelle overgrep enn det jeg hadde før jeg startet. Grunnen til at dette temaet ble valgt, er fordi at jeg synes at dette er et veldig viktig tema som jeg ønsket å lære mer om.

Informantene våre hadde aldri vært borti hendelser som omhandlet seksuelle overgrep mot barn. De hadde hatt opptil flere saker som omhandlet vold, og dette var noe som dessverre oppsto svært ofte i barnehagene. Informantene la ikke skjul på at de kan ha hatt barn i barnehagen som har blitt utsatt for seksuelle overgrep, men dette hadde i alle fall aldri blitt oppdaget. Selv om informantene ikke hadde opplevd å avdekke seksuelle overgrep i barnehagen, forteller likevel både Lise og Nora at de var opptatt av å legge til rette for at barn skulle få fortelle.

Lise hadde fokus på arbeid med barn om seksuelle overgrep på en slik måte som jeg også ønsker å arbeide når jeg skal arbeide i barnehage som pedagogisk leder. Jeg forstår dette som et tema barna skal lære om. Barna er nødt til å lære hva som er greit og hva som ikke er greit. Barna skal kunne føle seg trygge når de blir fulgt på toalettet, enten det er en voksen dame eller en voksen mann som følger. Barna som ligger på stellebordet, skal føle seg trygge uansett hvilken voksen som følger dem.

Lise hadde lagt opp dagene for førskolegruppa hvor seksuelle overgrep var et viktig tema og som barna skulle lære om. Lise brukte dukker for å formidle om temaet til barna. Dermed blir dukken brukt for å formidle til barna hva som er riktig eller galt i for eksempel en toalettsituasjon. Det kan også lages fortellinger med dukker for å formidle til barna at de skal komme å fortelle de andre voksne dersom noe ubehagelig oppstår. Læringen må skje på barnas nivå og på en slik måte at de forstår det. Dette hadde vært en positiv måte å arbeide på for Lise, da det hadde hendt at barna hadde stått frem og sagt: ”Det gjør pappa mot meg”.

”Barnehagen skal fremme positive handlinger som motvirker avvising, mobbing og vold” (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 23).

I følge rammeplan for barnehagen skal barnehagen fremme positive handlinger som motvirker blant annet vold. På denne måten synes jeg også at alle barnehager skal arbeide for å avdekke seksuelle overgrep.

En annen måte Lise jobbet på var å la barna få tegne. Lise lot barna få tegne hva de ville, mens hun observerte hva tegningene formidlet. Her hadde hun ved flere anledninger oppdaget at barn ble utsatt for vold ved at de tegnet hendelsene.

Nora er styrer i en barnehage og var ikke like mye i kontakt med barna som Lise var. Nora kunne likevel fortelle oss hvordan de pedagogiske lederne i den barnehagen arbeidet for å avdekke vold og seksuelle overgrep.

”Både alenesamtaler og i gruppesamtaler med barn kan ansatte få direkte opplysninger som gir grunn til bekymring” (Bratterud & Emilsen, 2013, s. 98).

I Noras barnehage la de spesielt vekt på barnesamtaler. Her ble spørsmålene laget på forhånd og deretter gjennomført med individuelt. Barna fikk alltid mulighet til å holde på med noe mens spørsmålene ble stilt for ikke å miste oppmerksomheten deres. Vanligvis fikk de lov til å tegne fritt, andre ganger bygde de med lego. Jeg har selv gjennomført barnesamtaler og vet hvor vanskelig det kan være å holde oppmerksomheten til barna oppe, og syntes det var lurt å la barna få holde på med noe mens spørsmålene ble stilt.

Kvelling (2008, s. 442) skriver at bedre kunnskap om seksuelle overgrep vil gjøre barn og unge bedre rustet til å gjenkjenne situasjoner hvor de eller andre barn er i fare, og noen overgrep kan dermed forhindres.

Nora fortalte også at barna hadde tilgang til plastalina svært ofte, og her fikk de lage det de ønsket. Leire ble også brukt, men dette var noe som ble brukt sjeldnere og det var som regel noe bestemt som barna skulle lage.

Etter å ha intervjuet Nora, fikk jeg et dårlig inntrykk av deres fokus på seksuelle overgrep. Nora sa at de ikke hadde noe spesielt fokus på det, og håpet at dette intervjuet ville gi dem en liten oppvekker slik at de ville arbeide mer med dette temaet.

Disse måtene å arbeide på for å avdekke seksuelle overgrep mot barn i barnehagen er noe som jeg kommer til å ta med meg når jeg er ferdig utdannet barnehagelærer.

Jeg har fått bekreftet at disse arbeidsmåtene er vellykket, og at en som barnehagelærer kan gjøre en forskjell dersom en bare har litt fokus på temaet. Dette er et så utrolig viktig tema for meg, og jeg ønsker å hjelpe de barna som blir utsatt for vold og seksuelle overgrep før det er for seint.

Søftestad (2008, s. 188) skriver at fortielse kan skyldes mangel på beskyttelse. Barna tilbringer store deler av hverdagen sin i barnehagen, og derfor er det viktig å bygge tillit mellom de voksne og barna. Som barnehagelærer må man arbeide for å få barna til å stole på deg og åpne seg for deg. Videre skriver Søftestad at det finnes veldokumenterte forklaringer på grunner for fortielse som baseres på ”indre barrierer”, for eksempel at barnet føler det selv har skyld i at overgrepene skjer eller at overgriper truer barnet til taushet. Dersom barnet har tillit til de voksne i barnehagen, og barnehagen arbeider for å avdekke seksuelle overgrep, vil antakeligvis også barna åpne seg for de voksne ettersom de kjenner seg igjen.

Som nevnt tidligere i oppgaven, definerer Søftestad (2008, s. 32) avdekking som første gang den overgrepsutsatte forteller om hendelsen. Jeg støtter det som Søftestad skriver, og synes dette er en god definisjon på hva avdekking menes med. Jeg synes derfor at det er viktig å arbeide med avdekking i barnehagen, slik at de eventuelle overgrepsutsatte får muligheten til å fortelle om overgrepene til de voksne som jobber sammen med barna.

7.0 Avslutning og konklusjon

Målet med denne bacheloroppgaven var å tilegne meg mer kunnskaper om hvordan jeg som barnehagelærer kan avdekke seksuelle overgrep mot barn i barnehagen. Jeg ønsket å få et bilde over hvordan pedagogiske ledere og styрere arbeidet for å kunne hjelpe barn som blir utsatt for seksuelle overgrep. Hvorvidt jeg kan konkludere med å ha svart på problemstillingen kan være uklart.

På den ene siden mener jeg at datamaterialet mitt er for lite til å trekke en konkret konklusjon. Det var vanskelig å finne informanter med nok erfaring, eller å finne informanter som i det hele tatt ønsket å stille til intervju, var det vanskelig å tegne seg et bilde over hvordan flere barnehager arbeider med seksuelle overgrep.

På den andre siden kan det med utgangspunkt i både innsamlet datamateriale, forskning og teori gi meg et bilde av at det å avdekke seksuelle overgrep mot barn generelt og i barnehagen spesielt er en utfordrende og vanskelig oppgave. Likevel viste mine finn at barnehagelærerne jeg intervjuet både var opptatt av seksuelle overgrep mot barn og arbeidet med dette.

Det var likevel flere ting som gikk igjen i de to barnehagene vi fikk intervju, og de kunne også bekrefte at de hadde lykket med sine arbeidsmåter. Etter å ha gjennomført forskningsintervju, har jeg økt min kompetanse på hvordan jeg som barnehagelærer kan arbeide for å avdekke seksuelle overgrep mot barn i barnehagen.

Konklusjonen etter å ha arbeidet med seksuelle overgrep som tema, er at det er svært lite fokus på dette i flere barnehager. Mine funn viser at informantene var opptatt av at de trengte mer kunnskap om seksuelle overgrep for å kunne arbeide med avdekking av seksuelle overgrep mot barn. Det er nærliggende å anta at dette også er tilfelle i flere norske barnehager. Dersom jeg hadde hatt mer tid på meg, kunne det vært spennende å funnet ut mer om hvilken kunnskap- og erfaringsbakgrunn barnehagelærere sitter på når det kommer til å avdekke seksuelle overgrep mot barn i barnehagen. Det kunne dessuten vært interessant og også gjort en kvalitativ undersøkelse hvor jeg kunne undersøkt hvor mange norske barnehager som egentlig har fokus på seksuelle overgrep.

Avdekking kan, i følge Søftestad (2008, s. 32), defineres som første gang den overgrepsutsatte forteller om overgrepene. Søftestad skriver også at avdekkingsforløpet kan bli kjent ved en tilfeldighet, eller at barnet selv bestemmer seg for å fortelle om overgrepene. Nettopp derfor er det viktig å jobbe med avdekking av seksuelle overgrep mot barn i barnehagen. Det kan gjennom et slikt arbeid oppstå situasjoner hvor barn kjenner seg igjen i, og velger å åpne seg.

Etter å ha arbeidet med dette temaet i min bacheloroppgave, sitter jeg igjen med mye mer kunnskaper enn jeg hadde hatt dersom jeg hadde valgt et annet tema. Jeg har også fått en sterkere holdning når det kommer til viktigheten av dette temaet, og det er et tema som må jobbes med i barnehagehverdagen. Å ha fokus på å avdekke seksuelle overgrep kommer til å være en stor del av min måte å arbeide på som pedagogisk leder.

8.0 Litteraturliste

- Alta krise- og incest senter. (2016). *Avdekke overgrep*. Hentet 23.11.2016 fra <http://www.altakrise.no/no/Avdekke-overgrep.html>
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager*. Hentet 12.12.2016 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2015, 11. mars). *Seksuelle overgrep mot barn*. Hentet 08.11.2016 fra https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Vold_og_overgrep_mot_barn/Seksuelle_overgrep_mot_barn/
- Bratterud, Å., & Emilsen, K. (2013). *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magesfølelse til melding*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Claussen, C. J. (2010). *Det er noe med den ungen: Fra bekymring til handling*. Oslo: SEBU Forlag.
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Dalland, O. (2013). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Endr. i forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning. (2016). *Forskrift om endring i forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning*. Hentet 12.12.2016 fra <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2016-03-15-278>
- Gangdal, J. (2010). *Jeg tenker nok du skjønner det sjøl: Historien om Christoffer*. Oslo: Kagge Forlag.
- Helsebiblioteket/BMJ Best practice. (2016, 29. februar). *Posttraumatisk stresslidelse (PTSD)*. Hentet 31. oktober 2016 fra <https://helsenorge.no/sykdom/psykiskelidelser/angst/posttraumatisk-stresslidelse>
- Killén, K. (2012). *Forebyggende arbeid i barnehagen: Samspill og tilknytning*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet 07.12.2016 fra http://www.udir.no/Upload/barnehage/Rammeplan/rammeplan_bokmal_2011 nett.pdf?epslanguage=no

- Kunnskapsdepartementet. (2016). *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet 12.12.2016 fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/aba61253bea04517a27dc78838626ae4/horingsnotat-forskrift-om-rammeplan-for-barnehagens-innhold-og-oppgaver.pdf>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Kvillo, Ø. (2008). *Oppvekst: Om barns og unges utvikling og oppvekstmiljø*. (Red.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. (4. Utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Mossige, S., & Stefansen, K. (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge: Omfang og utviklingstrekk 2007-2015*. (NOVA-rapport nr. 5/16). Hentet 10.12.2016 fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2016/Vold-og-overgrep-mot-barn-og-unge>
- Postholm, M. -B., & Jacobsen, D. J. (2011). *Læreren med forskerblikk: Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Sosial- og helsedirektoratet. (2003). *Seksuelle overgrep mot barn: En veileder for hjelpeapparatet*. Hentet 09.11.2016 fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2003/0017/ddd/pdfv/286825-seksuelle_ogvergrep_mot_barn.pdf
- Sætre, M., Holter, H., & Jepsen, E. (1986). *Tvang til seksualitet: En undersøkelse av seksuelle overgrep mot barn*. Cappelen Forlag As.
- Søftestad, S. (2008). *Avdekking av seksuelle overgrep: veier ut av fortielsen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Søftestad, S., & Andersen, I. -L. (2014). *Seksuelle overgrep mot barn – Traumebevissthet tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Thorkildsen, I. M. (2015). *Du ser det ikke før du tror det: Et kampskrift for barns rettigheter*. Bergen: Vigmostad & Bjørke.
- Øverlien, C. (Red.). (2016). *Barn vold og traumer: Møter med unge i utsatte livssituasjoner*. Oslo: Universitetsforlaget.

9.0 Vedlegg

Vedlegg 1 Samtykkeerklæring

Til pedagogiske ledere i barnehagen

Forespørsel om deltakelse i bacheloroppgave

Vi studerer barnehagelærer ved høgskolen Stord/Haugesund, hvor vi holder på med vår bacheloroppgave. Tittelen på bacheloroppgaven er ”Å avdekke seksuelle overgrep mot barn”. For å finne data til studien vår ønsker vi å ha et kvalitativt forskningsintervju med pedagogiske ledere i ulike barnehager. Dermed søker vi informanter ut fra følgende kriterier:

- Pedagogiske ledere med formell pedagogisk utdanning som førskolelærere
- Pedagogiske ledere som har jobbet som pedagogisk leder i minimum 3 år

Bakgrunn og formål

I denne studien vil det overordnede tema altså handle om hvordan avdekke seksuelle overgrep mot barn. I denne sammenheng ønsker vi for det første å undersøke hvilke erfaringer som finnes i deres barnehage.

Dette er en forespørsel til deg som pedagogisk leder i barnehage om å delta i et forskningsintervju. For å finne svar på problemstillingen: *”Hvordan avdekker barnehagelærer seksuelle overgrep mot barn i barnehagen?”* ønsker vi å intervju pedagogiske ledere i ulike barnehager. Vi ønsker å benytte diktafon / lydopptaker under intervjuet, samt ønsker vi å ta noen skriftlige notater.

Det er frivillig å ta del i dette forskningsintervjuet og du kan når som helst trekke deg ut av undersøkelsen uten å måtte oppgi grunn for dette. Dersom du trekker deg vil alle dataene du har gitt bli slettet. Dersom du blir med løpet ut vil alle data som er samlet inn bli anonymisert, og alle opplysningene vil bli behandlet konfidensielt slik at du som person eller barnehagen ikke vil gjenkjennes i den ferdige bacheloroppgaven.

Det vil bare være vi som forskere som har tilgang på informasjonen du gir. All informasjon vil bli lagret forsvarlig med passordbeskyttelse. Når bacheloroppgaven er ferdig og sensurert vil all informasjon du har gitt bli slettet og makulert.

Dersom du kan tenke deg å ta del i dette forskningsintervjuet, er det fint om du underskriver vedlagt samtykkeerklæring og sender den til oss snarlig. Vi vil ta kontakt med deg for nærmere avtale og du vil få tilsendt forskningsspørsmål / tema og intervjuguide i forkant av forskningsintervjuet.

Dersom du har spørsmål eller trenger ytterligere informasjon er vi tilgjengelig på telefonnummer 93068763 eller e-post: elise-lundal@hotmail.com

og

telefonnummer ... eller e-post: ...

Randi Elisabeth Nordlie ved Høgskolen Stord/Haugesund vil være Elise sin veileder i denne studien. Du kan også kontakte henne for informasjon på tlf. 908 52 437 eller på e – post: randi.nordlie@hsh.no

Sissel Aastvedt Halland ved Høgskolen Stord/Haugesund vil være Hanne sin veileder i denne studien. Du kan også kontakte henne for informasjon på tlf. 412 37 173 eller på e – post: sissel.halland@hsh.no

Vennlig hilsen

Elise Lundal

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien om hvordan avdekke seksuelle overgrep mot barn i barnehagen. Jeg er villig til å delta i forskningsintervjuet i denne studien, og jeg samtykker i at den innsamlende informasjonen inngår i analyser som danner basis for bacheloroppgaven.

Dato:..... Signatur:.....

Telefonnummer / e-postadresse:.....

Vedlegg 2 Intervjuguide

Bakgrunnsinformasjon

1. Hvor gammel er du?
2. Hva er din utdanning?
3. Hvor lenge har du arbeidet med dette?
4. Har du arbeidet med barn og seksuelle overgrep før?
5. Hvordan har du erfaring om dette temaet? Er det noen erfaringer du ønsker å dele?
6. Hvilken aldersgruppe jobber du med?

Seksuelle overgrep i utdanning

1. Hadde dere om seksuelle overgrep mens du var i utdanning?
2. I hvor stor grad?
3. Opplever du at kompetansen er tilstrekkelig på dette emne blant fagfolk/ansatte i barnehagen?

Avdekking av seksuelle overgrep

1. Hvordan arbeider dere for å avdekke seksuelle overgrep mot barn i barnehagen?
2. Har du noen gang hatt noen mistanker? I så tilfelle hva var det som fikk deg til å fatte mistanker?
3. Hvordan opplevde du prosessen ved en slik mistanke til evt. avdekking?
4. Hvilke tegn eller symptomer ser dere etter hos barnet?
5. Har du kjent på en vond magefølelse rundt et barn? Hva gjør du i så fall da?
6. Har du avdekket et seksuelt overgrep mot et barn før?(Hvis ja, hvordan håndterte du dette?)
7. Har dere meldt inn bekymring til barnevernet når det gjelder mistanke om seksuelle overgrep mot barn? Hvordan har du i så fall opplevd dette?
8. Vet du hvorfor det er så mange barn som ikke tør å si ifra?
9. Vet du noe om hvordan barn som sier ifra om seksuelle overgrep får det etterpå?
10. Hvordan kan du som barnehagelærer avdekke seksuelle overgrep mot barn?

11. Kan du fortelle meg hvordan dine muligheter er på jobb til å holde deg faglig oppdatert på dette område? (for eksempel kommune kurs, diskusjoner ved interne møter osv.).

Barnehagebarn

1. Snakker dere med barna i barnehagen om seksuelle overgrep?
2. Hva gjør dere på din arbeidsplass hvis dere oppdager seksuelle overgrep?
3. Hva slags rutiner har dere i barnehagen når det oppstår mistanke om seksuelle overgrep mot barn?

Vedlegg 3 Bekreftelse

BEKREFTELSE

Jeg gir med dette samtykke til at Bacheloroppgaven min kan publiseres på internett gjennom biblioteket sitt elektroniske system (Bibsys) – merket med mitt navn.

Publisering er aktuelt for oppgaver med karakteren A eller B, samt unntaksvis for oppgaver der veileder/sensor måtte mene at tema/innhold er såpass spesielt at oppgaven bør offentliggjøres selv om ikke karakterkravet oppfylles.

Publisering - JA: Publisering - NEI:

Tittel på oppgaven:

Å avdekke en traumatisk opplevelse:

”Hvordan avdekker barnehagelærer seksuelle overgrep mot barn i barnehagen?”

Navn: Kandidat. nr. År/Termin:

Elise Lundal 1 2017

Kull:

BLU-NHB3

Dato: 09.01.2017

Signatur: Elise Lundal